

irritetur sine justa aliqua causa, cum Deus sit per votum illud colendus adeoque, etc. (53. Unde si sine ulla penitus causa (quæ etiamsi levis, posset sufficere) irritatur votum, tam superior irritans, quam inferior irrationem exigens, peccant ad minus venialiter, quia auferunt Deo cultum per illud votum ipsi exhibendum. (54. Si autem superior votum cum sua licentia aut approbatione ab inferiore emissum sine ulla justa causa irritet, tam ipse, quam inferior talem irrationem postulans peccat graviter, et maxime si præcesserit promissio non revocandi. Colligitur clare ex num. 30, ubi de viro, qui taciturnitate sua voto uxoris consensum dat, et postea contradicit, seu illud irritat, expresse dicitur, *portabit ipse iniquitatem ejus*, id est, ut explicant Lyranus, Abulensis, Oleaster, et alii, *pœnam iniquitatis*, per quam intelligitur peccatum grave, cum veniale non soleat venire nomine iniquitatis.

NOTA ROM. THEOL.

* Sanctus Thomas 2-2, q. 88, art. 12, inquit: « Omnis dispensatio petita a prælato, debet fieri in honorem Christi, in cujus persona dispensat, et ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est ejus corpus. » Atque hinc videtur, num levis causa sufficiat ad irritanda vota. Cederet ne id in honorem Christi, et in edificationem Ecclesiæ?

RESPONSIO AUCTORIS.

Sanctus Thomas loquitur ibi de dispensatione: « Omnis dispensatio... in cujus persona dispensat. » Ego vero, *loc. cit.*, loquor de irratione, et magna intercedit differentia irrationem inter et dispensationem, ut assigno in hoc ipso articulo sub num. 11 et 59. Vide ibi, et coherentem concludere. * Mihi vero hoc unum ex discrimine inter irrationem ac dispensationem concludi posse videtur, irrationem validam esse, etiamsi sine causa fiat, non vero non esse illicitam, si fiat ex levi causa, aut venialiter tantum peccare qui irritet ex causa levi, aut irrationem petat. « Qui vota irritandi potestatem habent, inquit Antoine, *loc. cit.*, resp. 3, illa valide irritant etiam sine justa causa. Peccant tamen si sine causa faciant, cum sit abusus potestatis contra bonum proximi, et honorem Dei. » Et Cunitati tract. 4, De 11 Decal. præcept., cap. 10, § 5, num. 7: « Si gaudens potestate irritandi votum, irritet absque rationabili causa, juxta omnes peccat saltem venialiter; et juxta probabiliorum Cajetani, Navarri, Aragonii, si res sit notabilis, etiam mortaliter; quia in re gravi abutitur potestate sua in præjudicium divini cultus, et utilitatis spiritualis proximi. »

(55. Vota per se directe irritata per potestatem videlicet dominativam in ipsam voluntatem voventis, ut vota religiosi irritata a prælato, vota filii impuberis irritata a patre, vota pupilli irritata a tutore non reviviscunt, postquam vovens a potestate irritantis liberatus est: sunt enim talia vota

extincta in radice, ut dictum est supra num. 14. Sic communis doctorum. Vota autem irritata solum indirecte ratione materiæ, uti sunt vota novitii, filii impuberis, minorennis, uxoris, servi, irritata a prælato, patre, curatore, marito, domino, etc., manente re integra, omnino reviviscunt, postquam vovens a potestate irritantis liberatus est. Sic Innocentius in c. Scripturæ, De voto; Suarez, lib. vi De voto, cap. 1, nu. 4, et cap. 4, num. 17; Rosella, verb. *Votum* 2, num. 13; Valentia, t. III, disput. 6, q. 6, p. vi, difficul. 4; Lessius, lib. II, cap. 40, dub. 10, num. 82; Layman, *loc. cit.*, cap. 7, num. 19; Busemb., *loc. cit.*, art. 2, n. 8; Felix Potest., *loc. cit.*, num. 1973; Sporer, *loc. cit.*, num. 35, et alii plures contra Panormitan., Cajetan., Aragon., Silvestrum, Navarrum, et alios. (56. Et ratio nostræ conclusionis est, quia vota indirecte irritare, ut dictum est supra num. 14, nihil aliud est, quam personam habentem potestatem in materiam voti, ejus obligationem suspendere (in quantum suo juri præjudicatur) donec desinat ipsi præjudicium afferre; ergo postquam vovens a potestate talis personæ irritantis liberatus est, ejus vota indirecte solum irritata quoad obligationem reviviscunt, cum eorum obligatio non sit in perpetuum ablata, sed solum ad tempus suspensa, durante nimirum subjectione, et obligatione voventis ad certa obsequia præstanda dictæ personæ irritanti, adeoque cessante hac obligatione, vota ejus antea impedita, seu suspensa, omnino reviviscunt, cum cessante ratione, et causa legis, vel obligationis, cesset lex, seu obligatio ipsa, leg. *Adigere* 9, § 2, ff. *De jure patron.*, et cessante causa, cesset effectus; cap. *Cum cessante* 60, De appellat.

(57. Tum quia nostra conclusio deducitur clare ex c. *Quidam* 3, De conversione conjugator., ubi habetur, maritum, qui invita uxore religionem professus, et ab ea revocatus fuerat, postea, uxore mortua, ad religionem quidem compellendum non esse, quia professio irrita fuit repugnante uxore, nihilominus a debito petendo, et secundis nuptiis arcendum esse; quia nimirum in professione religionis, et si alias defectu consensus uxoris irrita, votum continentie virtualiter seorsim obligans manebat, ibi: « Ulterius vero non poterit uxorem accipere, promisit enim se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat, et imo quoad votum (scilicet continentie) tenuit. Unde Glossa, ib., verb. *Non exigere*, sic expresse habet: « Quia quantum ad continentiam servandam satis solemnizavit ipsum votum per suam professionem; » id ipsum habetur in cap. *Placet* 12, eod., de uxore, quæ ignorante marito ab ipsa credito mortuo, religionem professæ, et ab ea revocata fuit a marito, postea domum reversa, et a Summo Pontifice declarata fuit obligata ad votum continentie post obitum mariti, ibi: « Quantum ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desiit, cum ad eum casum, a quo poterat efficax habere principium,

pervenisse noscatur. » Unde sic dicendum est de similibus, ut si v. g. novitius voveat omni tempore vitæ suæ quotidie invisere sacellum B. Mariæ Virginis erectum in cathedrali, filius pubes, ac minorennis quotidie reficere quinque pauperes, uxor jejuna re in qualibet hebdomada, servus, vel ancilla abstinere ab operibus servilibus die sancti sui nominis, postquam dicti voventes a potestate irritantis liberati fuerint, redibit obligatio sui respectivi voti: « Cum ad eum casum, a quo poterat efficax habere principium, pervenisse noscatur, » ut expresse dicitur in cit. cap. *Placet* 12, De voto, et voti redemptione.

(58. Dispensatio voti (quæ est tertius modus, per quem tollitur obligatio votorum) est ablatio, seu remissio totalis obligationis ejusdem ob justam, et rationabilem causam facta ab habente spiritualem jurisdictionem in voventem. Est in re communis.

(59. Ex qua definitione, ut vides, clare patet, quod ad dispensationem necessario requiritur aliqua justa, et rationabilis causa, alias dispensatio sine justa, et rationabili causa a quocunque superiore facta, esset potius dissipatio, quam dispensatio, et sic non solum erit illicita, sed etiam invalida, ut testibus Sporer, *loc. cit.*, sect. 3, num. 38; et Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 20, tenent omnes doctores. Et ratio est, quia ubi non adest justa, et rationabilis causa dispensationis, deest potestas, et jurisdictio dispensandi: potestas autem, et jurisdictio dispensandi in votis concessa a Deo Ecclesiæ, seu prælatis ecclesiasticis, est solum cum justa, et rationabili causa, cum data sit in *edificationem, et non in destructionem*, ut dicit Apostolus *II Cor.* x, 8; et xiii, 10, ubi vero deest conditio, sub qua datur dispensandi potestas, deficit ipsa potestas, consequenter et ipsa dispensatio; arg. leg. *Si quis sub conditione* 8, ff. *Si quis omnia causa*. Unde hæc specialis inter alias intercedit differentia inter dispensationem, et irrationem, quod irratio, cum nomine et auctoritate propria fiat, est valida, quamvis nulla rationabilis et justa causa votum irritandi adsit; dispensatio autem sine rationabili et justa causa est invalida, quia fit nomine alterius, et quidem superioris potestatem sine justa ac rationabili causa dispensandi nunquam concedentis, adeoque dispensatio sine justa et rationabili causa a quocunque superiore facta, non solum est illicita, sed etiam invalida, quippe excedens potestatem homini collatam a Deo. Vide supra num. 11.

(60. Præcipuæ, justæ, et rationabiles causæ dispensandi in votis sunt quatuor sequentes, ad quas cæteræ aliæ commode reduci possunt. Prima scilicet est imperfecta deliberatio, seu imperfectio actus voventis, ob quam dispensari potest in votis illorum, qui ea emittunt adhuc in tenera ætate, præsertim ante pubertatem, c. *Venientes* 2, De voto, ibi: « Nos autem ipsum a voto, quod in ætate tenera, facilitate potius, quam ex arbitrio discretionis promisit, absolvimus. » Item ob eandem causam dispensari potest

in votis illorum, qui in ira, tristitia, mœrore, metu, aut alia mentis perturbatione oppressi imprudenter vota emisserunt, quo etiam spectat facilitas, seu levitas voventi præsertim in feminis.

(61. Secunda justa, et rationabilis causa dispensandi est damnum spirituale, vel temporale occasione voti proveniens, ut si votum, spectata qualitate personæ, ac naturæ fragilitate, periculum majoris ruinæ afferret voventi, et e contra dispensatio ad spirituale profectum magis cessura videatur: sic juste ac rationabiliter dispensatur votum continentie, seu non petendi debitum in persona conjugata, votum castitatis in persona ad carnis lapsum valde proclivi ac fragili, et hujusmodi, cum ab ipsis prudenter timeatur votum sapissime esse violandum. Item rationabiliter dispensatur cum eo, qui ratione voti multis scrupulis et anxietatibus cruciatur et divexatur. Item juste dispensatur cum illo, qui ex observatione voti notabile damnum patitur in sanitate corporis. Item legitime dispensatur in illis votis, quorum executio affert voventi, vel suis grave aliquod damnum in bonis temporalibus, v. g. si quis non valde dives voverit copiosas elemosynas, longas peregrinationes, aliaque similia notabiliter gravantia et lædientia se vel suam familiam, arg. cap. *De peregrinationis votis* 1, et cap. *Magna* 7, De voto, et voti redemptione.

(62. Tertia justa et rationabilis causa dispensandi est notabilis, et valde magna difficultas exsequendi votum, præsertim superveniens, vel ante non prævisa, ut concedunt omnes. Imo non solum ea quæ prius incognita supervenit, sed etiam ea quæ prius jam fuit prævisa; semper enim multo difficilior apparet res, dum illius instat executio, quam dum remote, et a longe prævidetur. Unde recte ad propositum exclamat Tamburinus, lib. III in *Decalog.*, cap. 16, § 3, num. 28: « O quoties dum mente et cogitatione tantum præliamur, in quæque magna assurgimus, in quæcunque pericula ruimus, ad quorum tamen primum occursum trepidamus, et terga etiam volentes vertimus. » Sic tenent Abbas, in cap. *Non est* 5, num. 6, *De voto*; Sporer, *loc. cit.*, num. 40; Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 23; Sanchez, lib. IV *Moral.*, cap. 45, num. 41, et alii.

(63. Quarta justa et rationabilis causa dispensandi est bonum commune, præsertim Ecclesiæ, vel reipublicæ. Sic cum unico hærede alicujus regni, vel ducatus, juste et rationabiliter dispensatur in voto castitatis, et religionis, ut inde nubere possit, si prævideatur, id proficuum esse reipublicæ, quæ alias ob successionem in regnum, vel ducatum plurimis subjaceret incommodis, concuteretur bellis, vexaretur perturbationibus, depauperaretur prædationibus, et hujusmodi. Item juste ac rationabiliter dispensatur in voto illius qui longam vovit peregrinationem, quem tamen multum expedit reipublicæ, aut familiæ præsto esse. *Communis*, arg. cap. *De peregrinationis votis* 1, cap.

Magna 7, et cap. *Ex multa* 9, De voto, et voti redemptione.

(64. Ad dispensandum in votis tria præcipue attendenda sunt, ut monet Innocentius III, in cap. *Magna* 7, De voto, et voti redemptione, nempe: « Quid liceat secundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, et quid expediat secundum utilitatem. » Hinc quo majus, et excellentius votum est, ut castitatis perpetuæ, religionis, peregrinationis ad loca sancta, et hujusmodi, eo major causa requiritur ad dispensationem; et ubi causa non appareat ita sufficiens ad omnino dispensandum, admiscenda est aliqua commutatio, subrogando nempe aliquod pium opus, quo voti gravitas prudenter dispensantis iudicio compensetur. Imo quamvis appareat causa sufficiens ad dispensationem, consultum est semper aliquam commutationem admiscere exemplo Summorum Pontificum, ut patet in cap. *Venientes* 2, cap. *Magna* 7, cap. *Quod super* 8, et cap. *Ex multa* 9, De voto, et voti redemptione.

(65. Si dispensatio data sit cum bona fide, et postea inveniat data sine sufficienti causa; aut sit data cum causa dubia, et deinde inveniat data sine causa, satis probabile est, quod maneat valida: sic cum aliis Lessius, part. II, De justit., cap. 4, dubit. 17; Sanchez, lib. IV *Moral.*, cap. 44, num. 10; Sporer, *loc. cit.*, num. 45; Azorius, alique cum Illung apud La Croix, lib. IV, part. I, num. 544, quamvis ipse dicat, quod alii cum Castropal. probabilis tenent non valere. Et ratio probabilis nostræ sententiæ est, quia spectat ad Dei benignitatem approbare, et ratum habere quod bona fide concessum, et acceptatum fuit, quamvis revera nulliter tunc egerit dispensans. Hoc enim est privilegium bonæ fidei, arg. leg. *Barbarius* 2, ff. De off. prætor., et suavitati regiminis Ecclesiæ conformius, et humanius: « Hoc enim humanius est, » ut de simili dicitur in cit. l. *Barbarius*.

* Hanc tamen probabilem opinionem, cum adversa probabilior sit, qui sequeretur, discrimini peccandi se committeret, quod nemini licet*.

(66. Dispensans scienter sine justa causa, sicuti et scienter petens, ac acceptans hujusmodi dispensationem, peccat mortaliter pro ratione materiæ. *Communis*. Uterque enim sibi arrogat in re gravi jus, quod non habet; et ipsa esset potius dissipatio, quam dispensatio, cum potestas dispensandi data sit in ædificationem, et non in destructionem, ut dicit Apostolus. II Cor. x, 8; XIII, 10.

(67. Interveniente justa ac rationabili dispensandi causa, superior, vel quivis dispensandi facultate præditus, si rogetur, tenetur sub gravi in votis dispensare. *Communis*. Et ratio est, quia potestas dispensandi est ipsis concessa ob bonum subditorum, et reipublicæ; unde eam sine causa denegantes subditis, et reipublicæ gravem injuriam inferunt, et fiunt causa culpabilis damnorum, vel peccatorum ex negata debita dispensatione secutorum. Dispensationem enim esse debitam, quando est neces-

saria ad commune bonum, vel ad evitandum publicum scandalum, et ad reparandum grave damnum spirituale, vel corporale votentis, ad procurandum majus bonum ex dispensatione proventurum, et hujusmodi, satis colligitur ex cap. *Ponderet* 14, cap. *Et purgabit* 15, cap. *Quia sanctitas* 16, cap. *Quid est* 17, cap. *Cum exaudiero* 19, cap. *Contumaces* 21, cap. *Si quis presbyter* 22, cap. *Bene valet* 23, cap. *Sacerdos quidem* 24, et cap. *Ut constitueretur* 25, dist. 50, cap. *Exposuisti* 23, De præbend., cum similibus.

(68. Papa ex justa et rationabili causa dispensare potest in quolibet voto, tam simplici quam solemnii, non solum edito in susceptione sacri ordinis, « sed etiam in professione religiosa. » *Communis*, per verba Christi, *Matth.* XVIII, 18: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis*. Et de facto Alexander III dispensavit cum Nicolao Justiniano monacho ad nubendum, et Cælestinus III dispensavit cum Constantia moniali professa filia Rogeri Siciliæ regis, ut nuberet Henrico VI; et Gregorius XIII dispensavit cum fratre cardinalis Jojosæ Gallo sacerdote professo, et provinciali ordinis Capuccinorum, ut ex aliis refert Fagnanus, lib. III *Decretal.*, in cap. *Cum ad monasterium* 6, De statu monachorum, num. 66, testans etiam cum Ramiro rege Aragonum dispensatum fuisse, ut, relicta religione et episcopatu, acciperet uxorem et regnum, et alii plures similiter dispensarunt cum aliis pluribus. Unde Justus Reda., tom. II *Operis canonico-politici* refert, quod Juditha fuit monialis Ratisbonensis, et deintrium regum conjux, scilicet Bretislai Boemiæ, Mesicani Poloniæ, et Petri Hungariæ. Vide verb. *Matrimonium* quoad impedimenta, art. 7, et *Addit. Casin.*, sub. n. 4.

(69. Episcopi dispensare possunt potestate ordinaria in cunctis votis suorum subditorum diocesanorum, exceptis specialiter reservatis Summo Pontifici. *Communis*. Episcopi enim succedunt apostolis, quibus dictum est a Christo, *Matth.* XVIII, 18: *Quodcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis*.

(70. Item in dictis votis potest sede vacante dispensare capitulum, seu vicarius capitularis, cum sede vacante succedat in jurisdictione ordinaria episcopi, cap. *His quæ* 11, cap. *Cum olim* 14, De majoritat. et obedient.; cap. *Si episcopus* 3, et cap. *Ecclesiæ cathedrali* 4, De supplend. negligent. prælat. in 6; cap. *Cum nullus* 3, De temporibus ordinat. in 6; cap. *Episcopali sede unice*, De majoritat. et obedient. in 6; cap. *Si capitulum* 1, De institutionibus in 6, clement. *Multorum querela* 1, De hæreticis, cum similibus, et sic tenet communis doctorum.

(71. Legati, seu nuntii apostolici dispensare possunt in dictis votis cum subditis provinciæ sibi commissæ. *Communis*. Habent enim in ipsis ecclesiasticam jurisdictionem, a qua promanat talis facultas sic dispensandi.

(72. Item in dd. votis dispensare possunt

cum suis subditis omnes prælati, qui habent jurisdictionem in foro externo, vel privilegium. *Communis*.

(73. Archiepiscopi, seu metropolitani possunt quidem dispensare in votis suorum suffraganeorum, sed non cum subditis eorundem suffraganeorum, nisi per appellationem ad ipsos fuerit habitus recursus in casu, quo episcopi talem dispensationem injuste denegarent. *Communis* doctorum, quorum aliqui, ut Avila, part. VII *De censuris*, disp. 10, dub. 6, conclus. 1, notand. 2; Henriquez, lib. IV *De irregular.*, c. 16, n. 3, et alii non improbabiler id extendunt ad tempus, quo illorum dioceses visitant; argum. cap. *Ultim.*, De censibus in 6, et conc. *Trid.* sess. XXIV, cap. 3, *De reform.*, quamvis alii teste Layman, *loc. cit.*, cap. 8, n. 7, retineant id negant, cum in d. cap. *Ultim.*, De censibus, statuatur solum quod archiepiscopus, dum visitat, possit eorum confessiones audire, et absolvere, et nihil disponat de dispensatione in eorum votis, atque ideo horum sententiæ standum est.

(74. Prælati regulares religionum exemptarum dispensare possunt in omnibus dictis votis cum suis subditis, et cum novitiis circa vota, quæ in sæculo, vel novitiatu emiserunt. *Communis*. Habent enim in ipsos plenam ecclesiasticam jurisdictionem; et hoc Salmanticenses, et plures alii intelligunt etiam de superioribus localibus cum respectu suorum subditorum habeant jurisdictionem ordinariam in foro interno et externo.

(75. Non sic autem prælati religionum non exemptarum, nisi id eis, vel ex consuetudine, vel episcopi licentia, seu commissione concessum sit. *Communis*, teste Sporer, *loc. cit.*, n. 52.

(76. Nec etiam in ipsis votis dispensare possunt abbatissæ, vel superiorissæ monialium, quæ licet possint suarum subditarum vota irritare, eo quod in illas habeant potestatem dominativam vi voti obedientiæ, ex dictis supra n. 23, non possunt tamen in earum votis dispensare, cum facultas sic dispensandi promanet ex jurisdictione spiritali, qua de facto carent abbatissæ, seu superiorissæ monialium; Sporer, *loc. cit.*, n. 52; Felix Potest., tom. I, part. II, p. 1696; Busemb., *loc. cit.*, dub. 8, respons. 2, cum Suarez, et Lessio ibi citatis, et alii passim.

(77. Confessarii regulares approbati ordinum Mendicantium, ac in eorum privilegiis communicantium, possunt dispensare in omnibus votis, in quibus jure ordinario possunt dispensare episcopi. Unde confessarii regulares dispensare possunt in omnibus votis, exceptis quinque mox adducendis Papæ reservatis. *Communis*, et expresse habetur ex pluribus privilegiis Summorum Pontificum ut Innocentii VIII, Eugenii IV, Martini V, Pauli III, Gregorii XIII, S. Pii V ac aliorum, ut videre est in compendiis privilegiorum Dominicanorum, Minorum, Augustinianorum, Carmelitarum, Societatis Jesu, ac aliorum regularium.

* Ex privilegiis Summorum Pontificum,

ait Cuniliati, n. 15, seq., potestate ab ipsis Pontificibus delegata, plurimi auctores dicunt, gaudere confessarios ab episcopo approbatos ordinum Mendicantium commutandi et dispensandi omnia vota, etiam pie jurata sæcularium, exceptis illis quinque reservatis supra indicatis, et dummodo non cedant in præjudicium tertii, de quo infra. Ita plurimi theologi, inter quos Henricus a S. Ignatio, severioris doctrinæ professor, qui tomo II suæ *Æthicæ Amoris*, lib. X, cap. 48, hanc ex professo docet; et primo quoad facultatem commutandi citatur bulla Eugenii IV: *Etsi quilibet*, nec non bulla Commissum 23, apud Rodericum; item bulla Julii II: *Etsi ad universos* 12, apud Confectum; item bulla Leonis X: *Etsi a summo*, apud Cherubinum; item bulla Pauli III: *Cum inter cuncta* 7, apud laudatum Rodericum; item bulla Gregorii XIII: *Decet Romanum*, extendit ad vota jurata non in præjudicium tertii; et tandem bulla Benedicti XIII, *Pretiosus*, § 22. Quoad potestatem vero dispensandi, in duabus primis editionibus docui hæc quoque gaudere regulares respectu sæcularium, ex bulla Sixti IV, anni 1474, incipiente: *Sedes Apostolica*, data fratribus S. Francisci de Paula, quam legeram propriis oculis. Verum deinde animadverti eadem bulla hoc privilegium concedi superioribus illius religionis respectu suorum subditorum, nihil omnino exprimendo circa sæculares; tota namque illa bulla versatur circa personas illius religionis: propterea nisi aliunde habeatur hoc privilegium regularium quoad personas sæculares, a præcitata bulla deduci nequit. Contendit nihilominus P. Fr. Didacus ab Aragonia nuperimus scriptor, qui, anno 1753, Bononiæ edidit suam *Elucidationem privilegiorum ordinum regularium*, in tractatu 6, cap. 6, n. 8, quod ex aliis privilegiis hæc potestas regularibus conveniat respectu sæcularium, indicans plura loca ex privilegiis nonnullorum ordinum. Verum R. P. Fr. Daniel Concina, qui bullas citatas in dictis privilegiis compendiis exactissime examinavit, testatur, ex nulla earum posse legitime deduci, quod hæc potestas regularibus respectu sæcularium concedatur*.

(78. Vota reservata Summo Pontifici sunt quinque sequentia: nempe votum religionis ab Ecclesia approbatæ, votum castitatis integræ et perpetuæ, votum peregrinationis Hierosolymitanæ ad S. Sepulcrum, votum peregrinationis Romanæ ad Limina apostolorum Petri et Pauli, et votum peregrinationis Compostellanæ ad S. Jacobum devotionis causa. *Communis*, arg. Extravagant. *Etsi Dominici* 5, De pœnitentiis, et remissionibus, ubi sub pœna excommunicationis prohibetur, ne quis sine speciali licentia Papæ in aliquo dictorum quinque votorum dispenset.

(79. Reservatio dictorum quinque voto-

rum, cum sit odiosa, utpote ordinariam potestatem restringens, est omnino stricte interpretanda, arg. cap. *Odia* 15, De regul. juris in 6, ibi: « *Odia restringi, favores*

convenit ampliari. » Unde talis reservatio est intelligenda solum de votis proprie dictis perfectis, determinatis, absolutis, et quidem præcise quoad substantiam, non autem qualitates, et circumstantias eorum. Et si in aliquo deficient, licet sint valida, non sunt tamen reservata. Sic doctores communiter.

(80. Hinc non sunt reservata dicta quinque vota, sed dispensabilia ab episcopo, vel confessariis regularibus (Vide *Addit.*, ad n. 77), si non sint vota proprie dicta, id est promissiones vere factæ Deo: sic non sunt reservata vota, quæ sæpe sæpius emittuntur a puellis, et aliis promittentibus non Deo, sed B. V. M. vel aliquibus sanctis, servare in suum honorem perpetuam castitatem, assumere peregrinationem Romanam, Compostellanam, et hujusmodi sine intentione et reflexione obligandi se Deo. Tales enim promissiones non sunt vota proprie dicta, cum vota proprie dicta sint solum promissiones factæ Deo. Secus autem esset dicendum, si id specialiter in honorem B. M. Virginis, vel alicujus sancti voverent Deo; unde caute in his procedere debent confessarii, et diligenter sic voventes interrogare de vera sua intentione et reflexione in actu similium promissionum. Et si asserant nihil tunc cogitasse de Deo, vel cogitasse quidem tunc etiam de Deo, sed non cogitasse depromissione faciendi ipsi, sed soli ejus Matri, aut tali sancto, tunc censendi sunt sic voventes non fecisse votum proprie dictum, et consequenter nec reservatum: Gobat, tom. III, caus. 10, n. 327; Sporer, *loc. cit.*, n. 58, et alii. Si autem dubium sit, an tales intenderint tunc se obligasse ipsi Deo, an solum B. Mariæ Virginis, aut tali sancto, tunc censendi sunt fecisse verum votum ipsi Deo, adeoque reservatum: in dubio enim præsumendum est pro actus perfectione potius quam pro defectu, et in similibus solet adesse intentio saltem implicita se obligandi Deo in honorem B. Mariæ Virginis, vel talis sancti; Gobat, tom. III, casu 1, n. 21; Sporer, *loc. cit.*, n. 58, et alii.

(81. Item non sunt reservata dicta vota Summo Pontifici, sed dispensabilia ab episcopo, vel confessariis regularibus, si non sunt omnino perfecta, uti est votum castitatis imperfectum, nempe castitatis solum temporalis, ut ad decem annos, votum castitatis conjugalis, non nubendi, non petendi debitum, non fornicandi, et hujusmodi, quia per votum castitatis reservatum intelligitur sola castitas perfecta, et perpetua; ut tenent doctores communiter, arg. cap. *Odia* 15, De regul. juris in 6. Item reservata non sunt vota castitatis, et religionis ex metu etiam levi incusso emissa; ex gravi enim metu emissa non indigent dispensatione, sed per se irrita sunt. Sic Communis doctorum, argum. cap. *Veniens* 5, Qui clerici, vel voventes; et ratio est, quia talia vota non sunt omnino perfecta, cum voventes principaliter ea non emisissent amore virtutis, nec principali intentione obsequium præstandi Deo, sed evitandi, et

declinandi id, quod timuerunt ab injuste extorquentibus dicta vota. Tum quia non est præsumendum, voluisse Pontificem sibi reservare vota, quæ alias debent esse facilis dispensationis, tum ob imperfectionem consensus voventium, tum in odium injuste illa extorquentium, ne videatur velle fovere iniquitatem, et injuriam illorum, uti esset, si vota ex metu injuste incusso emissa reservaret.

(82. Item non sunt reservata dicta vota, sed dispensabilia, ut supra, si non sunt omnino certa. Unde quotiescunque adest dubium de eorum valore, sive dubium sit *juris*, ut si dubium sit, an sint vere vota, an vere reservata; sive dubium sit facti, ut si dubium sit, an adfuerint in ipsis vera promissio, plena deliberatio, sufficiens intentio, et alia ad voti et reservationis rationem necessario requisita, tunc dicta vota, sive sint castitatis perpetuæ, sive religionis approbatæ, sive trium præfatarum peregrinationum, non sunt Papæ reservata, sed ab episcopo, vel confessariis regularibus dispensabilia: *Communis*, arg. cap. *Odia* 15, De regul. juris. Et ratio est, quia reservatio, cum sit odiosa et gravis, restringenda est ad casus omnino certos, plene voluntarios, et graviores: tum quia semper in dubiis benigniora præferenda sunt; l. *Semper* 56, De regul. juris. Et in re dubia benigniorem interpretationem sequi, non minus justius quam tutius est; l. *Ea quæ* 192, ff. eod. Et in ambiguis rebus humaniorem sententiam sequi oportet, l. *Si fuerit* 10, ff. *De rebus dubiis*.

(83. Item reservata non sunt dicta vota, sed ut supra dispensabilia, si non sint omnino determinata; unde reservatum non est votum alternativum, seu disjunctivum, cujus altera pars reservata non est, ut si quis voveat, vel castitatem perpetuam, vel perpetuum jejunium, peregrinationem Romanam vel eleemosynam centum florenorum: *Communis*, arg. cap. *In alternativis* 70, De regul. juris in 6, ibi: « In alternativis debitoris est electio, et sufficit alterum adimpleri, » et l. *In eo quod plus* 110, ff. *De regul. juris*, § 3, ibi: « Ubi verba conjuncta non sunt, sufficit alterum esse factum. » Et id verum est, etiam si progressu temporis altera pars non reservata impossibilis fiat, et sic vovens determinate obligetur ad partem reservatam, quia id non provenit ex intentione voventis, sed eventu per accidens, adeoque adhuc manet ut supra dispensabile. Si autem utraque pars esset reservata, ut si quis voveat perpetuam castitatem, vel peregrinationem Hierosolymitanam, tunc votum esset reservatum, ut tenet communis doctorum, teste La Croix, lib. III, part. 1, n. 548. Vide verb. JUBILEUM, art. 2, n. 42 et 43.

(84. Item reservata non sunt dicta vota, sed ut supra dispensabilia, si non sint omnino absoluta; unde reservata non sunt vota conditionata pœnalia, ut si quis voveat castitatem perpetuam, religionem approbatam, etc., si se inebriaverit, vitiose luserit, si furatus fuerit, et hujusmodi: tunc enim

non solum ante, sed etiam post admissam culpam sunt ut supra dispensabilia dicta vota: sic doctores communiter contra paucos, teste La Croix, *loc. cit.*, n. 546; Sporer, *loc. cit.*, num. 63. Et ratio est, quia talia vota valde deficiunt a natura perfecti voti: nam sic voventes proprie non eligunt castitatem perpetuam, religionem approbatam, et hujusmodi, sed potius metu obligationis servandi castitatem perpetuam, ingrediendi religionem, volunt se detertere ab inebriatione, a vitioso ludo, a furto, etc., adeoque directe potius vovent se non inebriare, vitiose non ludere, non furari, et castitatem, ac religionem velut pœnam refugiant: talia enim vota pœnalia non tendunt in rem promissam directa voluntate primario, et per se ex affectu, et amore honestatis illius, sed solum tendunt in ipsam tanquam sibi pœnosam, et afflictivam cum aliqua aversione animi, ut sic timore incurrendi obligationem præstandi rem promissam, id est servandi castitatem perpetuam, ingrediendi religionem, etc., retrahantur voventes ab inebriatione, vitioso ludo, furto, et similibus.

(85. Sic etiam reservata non sunt dicta vota, sed ut supra dispensabilia, si sint proprie conditionata sub conditione de futuro accidentaria, non a natura, vel jure ipsis votis annexa. Uti si quis voveat religionem, perpetuam castitatem, etc., si convalescit, si a naufragio evaserit, si tale intentum, beneficium, vel officium obtinuerit, et hujusmodi; tunc enim ante impletam conditionem non esse reservata dicta vota tenent doctores communiter, quia non sunt vota simpliciter, nec de facto obligantia, sed sub conditione in futurum. Conditionale enim nihil ponit in esse, nisi purificata conditione, et actus sub conditione non impleta, nullum operatur effectum, arg. § *Sub conditione* 4, Institut. de verb. obligation., et l. *Unica*, § *Sinautem*, cod. *De caducit. tollend.* Suspenditur enim ejus valor usque ad eventum conditionis; l. *Is cui*, ff. *De actionibus et obligationibus*, l. *Legata sub conditione*, ff. *De condit. et demonstrat.*

(86. An autem post impletam conditionem dicta vota evadant reservata, nec sint amplius ut supra dispensabilia? valde controuertunt doctores: Layman enim, lib. IV, tract. 4, cap. 8, n. 10; Herincx disp. 5, *De voto*, qu. 6, num. 62; Reiffenstuel, *Theol. moral.*, tract. 4, dist. 3, numer. 36, cum pluribus aliis tenent, post impletam conditionem dicta vota esse reservata, nec amplius esse ab episcopo et confessariis regularibus dispensabilia, quia vota conditionata, sicuti quicumque alii contractus, ac promissiones factæ sub conditione, ipsa conditione eveniente, seu adimpleta, transeunt in absoluta, ac omnino perficiuntur, ac si sine conditione facta fuissent, l. *Potior* 11, ff. *Qui potiores in pignore*.

(87. E contra tamen Sanchez, lib. IV, *Moral.*, cap. 40, num. 91, cum Sayro, Ledesma, Suarez, et aliis constanter propugnat, dicta vota, nec etiam post adimpletam con-

FERRAR. VII.

ditionem esse reservata, sed annue sicuti prius esse dispensabilia ab episcopo et confessariis regularibus. Sic tenent etiam Antonius Gomez in bulla *Cruciata* clausula 10, num. 99; Toled., lib. IV *Summa*, cap. 8, nu. 11; Reiffenstuel, lib. III *Decretal.*, tit. 34, num. 33, et seq., recedens a priori sententia, quam in sua *Theolog. moral.*, *loc. cit.*, reputaverat probabiliorē; et hanc valde probabilem et in praxi tutam censet Sporer, *loc. cit.*, n. 66, et esse frequentissima praxi virorum sapientissimorum receptam testatur Gomez, *loco citat.*, et Reiffenstuel, *cit. tit.* 34, num. 33. Imo sic tenere alios communiter cum Franc. Bellegambe *De jubileo*, part. III, sect. 23, q. 2, testatur La Croix, lib. III, p. 1, nu. 547. Et ratio vere efficax est, quia hujusmodi vota conditionata oriuntur ab imperfecto consensu, utpote dependente a futuro eventu conditionis. Adventus autem conditionis non facit, quin revera consensus fuerit imperfectus, nec ejus naturam mutare potest, cum nulla nova voluntas accedat; adeoque cum retineant semper primævam imperfectionem, etiam adimpleta conditione tanquam vota imperfecte voluntaria, erunt utpote non reservata, cum reservatio tanquam odiosa sit restringenda ad sola vota perfecte et plene voluntaria, argum. cap. *Odia* 16, *De regul. juris* in 6. Vide verb. JUBILEUM, art. 2, n. 41.

NOTA ROMANI THEOLOGI.

Auctor *Summæ Alexandrinæ*, alique viri docti confidenter pronuntiant: « Si conditio impleta sit, ad Romanum Pontificem confugiendum esse, in quinque votis, ut impetretur dispensatio; » nam illi absolute vovere illa conditione, eaque posita, Deo per hujusmodi votum sunt revera obligati; neque dici jure possunt imperfecte voluntaria hujusmodi vota, quæ passim majori animi fervore ac maturiori cum deliberatione fiunt.

RESPONSIO AUCTORIS.

Satis multos, non infimi subsellii auctores afferro ego pro asserta conclusione sub cit. n. 87, quamvis n. 86 immediate antecedit. allegaverim classicos doctores contrarium tenentes. Unde ipsos revolvat prudens, et eruditus lector, et pro quibus ratio militat luculentior, resolvat.

(88. Tum quia vota pœnalia etiam post impletam conditionem non sunt reservata, cum non sint perfecta, ex quo non fiant amore virtutis, seu materiæ promissæ, nec amore obsequium præstandi Deo, sed magis cum animi aversione, aut timore obligationis contrahendæ, ut mens retrahatur ab illo vitio, verb. gr. se inebriandi, vitiose ludendi, jurandi, et hujusmodi, juxta dicta supra num. 84, quod concedunt etiam ipsimet adversarii: ergo ob eandem rationem, nec vota conditionata sub conditione de futuro accidentali erunt reservata, cum ubi eadem est ratio, eadem sit juris dispositio; leg. *Ideo* 27, ff. *De legibus*; l. *Illud* 32, ff. *Ad legem Aquiliam*, et cap. *Inter corporalia*, De